

Miroslava Bozogánová – Michal Kentoš – Ivana Piterová: Postoje k migrácii: od predsudkov k populizmu

Košice, Spoločenskovedný ústav Centra spoločenských a psychologických vied SAV, 2022, 104 s. ISBN 978-80-89524-76-1

Monografia *Postoje k migrácii: od predsudkov k populizmu*, od autorského kolektívu Bozogánová - Kentoš - Piterová, rieši problematiku migrácie a jej vnímanie optikou slovenskej verejnosti. Autori sa vo svojej publikácii sústreďujú na pochopenie postojov voči migrantom a migrácii, pričom analyzujú faktory, ktoré majú na tieto postoje vplyv. Kniha sa skladá zo štyroch hlavných kapitol, ktoré zachytávajú postoje Slovákov k migrantom a migrácii, ale aj chápanie migrácie ako novej hrozby, a tiež rieši otázku politickej orientácie a postojov voči migrantom. Téma migrácie sa v súčasnosti javí nielen ako problematika súvisiaca s politickým diskurzom, ale čoraz častejšie sa stáva aj predmetom sociologických, psychologických či demografických diskusií.

Prvá kapitola knihy nesie názov *Slováci a postoje k migrantom a migrácii*. V tejto kapitole sa autori venujú názorom obyvateľov Slovenska a poskytujú odpovede na otázky o tom, kde sa Slovensko nachádza v rebríčku postojov voči migrantom v rámci Európy. Odhaľujú tiež, ako sa tieto postoje líšia v jednotlivých krajoch na Slovensku a vysvetľujú možné súvislosti zistených výsledkov. Vo svojej analýze vychádzajú z dát Európskej sociálnej sondy z roku 2022, čím prinášajú aktuálny náhľad do danej problematiky. V rámci prvej kapitoly autori riešia aj otázku postojov k príchodu migrantov do našej krajiny, a porovnávajú názory respondentov z jednotlivých krajov Slovenskej republiky. Zaujímavou súčasťou prvej kapitoly je podkapitola rozoberajúca efekt rodu, veku a vzdelania, a ich vplyvu na postoje voči migrantom. Prvá kapitola nám zároveň odhaľuje negatívne zistenia o slovenských občanoch a ich postojoch voči príchodu migrantov do našej krajiny, ktoré autori podrobnejšie vysvetľujú v závere tejto kapitoly.

V úvode druhej kapitoly s názvom *Migrácia ako hrozba*, autori vysvetľujú základné rozdiely medzi priamou a nepriamou hrozbou migrácie, a na základe regresnej analýzy dát z roku 2020 identifikovali niekoľko hlavných charakteristík utečencov, ktoré sa slovenskej verejnosti javia ako najväčšia hrozba. Primárne sa však v druhej kapitole ukazuje, že Slováci rozlišujú najmä priamu a nepriamu hrozbu imigrantov a utečencov, avšak predložené výsledky autorov by bolo potrebné výskumne overiť na ďalších dátach. Druhá kapitola tiež zachytáva postoje verejnosti v súvislosti s pandémiou Covid-19 a s vojnovým konfliktom na Ukrajine. Oceňujem preto snahu autorov o prepojenie fenoménu migrácie s aktuálnymi udalosťami, ktoré výrazným spôsobom ovplyvnili našu spoločnosť. Autori sa pritom opierajú o aktuálny výskum Centra spoločenských a psychologických vied SAV, a tiež o prieskum agentúry FOCUS a *Nadácie Milana Šimečku* z júna 2022.

Tretia kapitola knihy je venovaná téme *Psychologické charakteristiky Slovákov a Sloveniek vo vzťahu k postojom k migrantom*. Autori sa v tejto kapitole odvolávajú na viaceré výskumy týkajúce sa osobnosti jednotlivca a svoju pozornosť venujú najmä temnej triáde merania osobnostných charakteristík, ktorá zahŕňa psychopatizmus, machiavelizmus a narcizmus. Autori sa snažia odhaliť, aký súvis existuje medzi osobnostnými charakteristikami respondentov a postojmi k dôsledkom migrácie, a tiež k odmietaniu iných etník. Súčasťou tretej kapitoly je aj téma životnej spokojnosti a postojov k migrácii, pričom sú tu predložené viaceré výskumy, ktoré sa nezhodujú v tom, či nespokojnosť jednotlivca priamo súvisí s negatívnym postojom k migrácii. Preto autori v tejto kapitole analyzujú negatívne postoje domáceho obyvateľstva k migrácii vo vzťahu k životnej spokojnosti. Záver kapitoly rieši otázku inštitucionálnej dôvery, resp. ako vplýva dôvera v inštitúcie na toleranciu ľudí voči migrantom. Ukazuje sa, že téma migrácie aj naďalej predstavuje oblasť politiky, ktorá vyvoláva pomerne vášnivé reakcie.

Posledná štvrtá kapitola *Politické aspekty postojov k migrácii a migrantom*, sa zaoberá vzťahom medzi migráciou a populizmom, a tiež tým, akým spôsobom ovplyvňujú politické elity priestor, v ktorom sa diskutuje o imigračnej politike. Autori v tejto súvislosti skúmali overenie vzťahu politickej orientácie a postojov k migrantom a migrácii, a vo štvrtej kapitole tak predkladajú komparatívnu analýzu ľavicovo a pravicovo orientovaných respondentov. V druhej časti analýzy sa autori zameriavajú na medzinárodné porovnanie postojov k migrantom, vďaka čomu čitateľ získava lepší prehľad o situácii vo svete, čo významne napomáha k utvoreniu vlastného názoru o otvorenosti slovenských občanov voči migrantom a migrácii.

Predložená monografia ponúka svojim čitateľom analýzu pomerne diskutovanej témy migrácie a prináša pohľad na postoje k migrácii zo sociologického, psychologického, ale aj politického aspektu. Svojim obsahom sa snaží priniesť aktuálne informácie o Slovákoch a ich postojoch k migrácii a migrantom, a poskytnúť tak relevantné vysvetlenia týchto postojov. Hlavné tvrdenia prezentované v tejto knihe sú podložené dátami z reprezentatívnych zberov realizovaných na Slovensku, čo považujem za veľké plus tejto publikácie. Autori svojou monografiou prispeli svojimi výsledkami k vysvetleniu postojov bežných ľudí vo vzťahu k migrantom a migrácii, avšak bola by potrebná hlbšia analýza aj ďalších faktorov, ktoré sa javia ako opodstatnené v otázke tvorenia týchto postojov- napríklad vplyv médií, ktorý bol v knihe spomenutý len veľmi okrajovo. Rozhodne však táto publikácia stojí za prečítanie a zamyslenie sa nad témou migrácie.

Daša Ryšavá
Katedra sociológie, Filozofická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave